
Textos i versos del poeta empordanès Jaume Maurici

Per PEP VILA

L'any 1998 es van complir cent anys del naixement del poeta, traductor i assagista empordanès Jaume Maurici i Soler (Figueres, 1898-1981), sense que les institucions catalanes ni els lletraferits locals tinguessin un record cap a la seva persona i obra, a excepció d'un parell de conferències, i poca cosa més. Amb l'amic Jordi Pla teníem mig enllestida i emparaulada una antologia de la seva obra poètica i periodística (literària i política) –que és molt extensa–, i altra obra vària procedent d'àmbits ben distints –revistes, pròlegs i presentacions–, però, per diversos motius, que ara no vénen el cas, aquest projecte no va arribar a bon port.

Jaume Maurici fou també el director del setmanari *Alt Empordà* (15-12-1917/22-9-1923), publicació setmanal catalanista, amb redacció al carrer Cervantes, núm. 1 de Figueres, que simpatitzava amb la Lliga Regionalista, i que la dictadura de Primo de Rivera va fer tancar pel contingut dels seus articles polítics, molt crítics amb la situació excepcional que llavors vivia el país. Per aquest motiu, i també perquè Jaume Maurici era secretari de la Lliga Regionalista de Figueres, es va veure obligat a exiliar-se una llarga temporada a París, on va treballar per a una editorial, i es va familiaritzar amb la llengua i la cultura franceses, presents sempre en l'ànima de la seva obra. El setmanari *l'Alt Empordà* que s'imprimia a la "Tipografia de la Veu de l'Empordà", i més tard per J. Trayter, tenia quatre pàgines de gran format, a quatre columnes. Aquest periòdic, que comptava amb els redactors Lluís Massot, Delfí Dalmau i Josep Sans, publicava dos suplementos o "fulls", un de literari i un segon d'artístic, que no han estat mai avaluats, tot i la seva importància per resseguir l'actualitat literària i artística a l'Alt Empordà, i per extensió a tot Catalunya, atès que Jaume Maurici, home de moltes coneixences, trobava per a les seves empreses col·laboradors d'arreu, de diferent signe i color polític. D'altra banda, la majoria de diaris i revistes catalanistes comarcals de l'època tenien el costum de reproduir articles i col·laboracions dels escriptors més prestigiosos del país que apareixien a la premsa de Barcelona. *L'Alt Empordà* és, doncs, un setmanari de qualitat que constitueix una mostra representativa de l'evolució de les arts i lletres durant l'eclosió noucentista.

Amb aquesta triple lliçó de poeta, periodista i agitador cultural porto fins aquestes pàgines dos textos de Jaume Maurici que ens poden servir de guia i de record en un centenari que ha passat massa discretament, i també

per degustar un llegat, una obra molt mal coneguda que ha estat qualificada de “noucentista”, sense que s’hagin analitzat a fons tots els caires de la seva obra poètica i assagística, que malaurament no es troba reeditada en el mercat.

Ja per acabar, per donar a conèixer millor la seva obra al gran públic, he volgut escollir de l’amplitud lírica de la seva obra els set poemes que, al meu entendre, em semblen més subtils i perfectament acabats, i que parlen de la poesia de les coses, dels instants de la vida, farcits de detalls quotidians. Maurici no va ser mai un poeta intel·lectualitzat. Encara que treballa amb un idioma molt acadèmic, enginyós, que aplica a fons les orientacions fabrianes, que valora la composició pel ritme i la mètrica,⁽¹⁾ la seva obra poètica abasta cinc llibres, escrits durant cinquanta anys d’activitat poètica que desborden l’etiqueta de poeta adscrit als corrents simbolistes del noucentisme. Els volums, per ordre cronològic, són: *Les cançons de l’instant* (1921), *Estrelles caigudes* (1954), *Poemes amb ocells* (1965), *Un mateix fang* (1972), *També el silenci* (1978).

Els dos treballs, no recollits en cap llibre, i que tenim per poc coneguts o inèdits, figuren en unes carpetes que contenen tota la seva obra que, quan va morir el poeta, la família va donar a la Biblioteca Fages de Climent de Figueres. El primer escrit és una semblança autobiogràfica que Maurici va llegir en el pregó de la fira del llibre de Sant Jordi de 1977, mentre la cobla anunciava una sardana. En aquest parlament desgrana els records dels temps passats, l’obsessió pel pas del temps, les virtuts d’una infantesa que torna com un glop de vida ardent, un guspireig de plètora vital. Maurici també té un record per a Pep Ventura, renovellador de la sardana. La seva lectura ens ajudarà a conèixer millor aquest gust que tenia per les coses petites:

PER QUI VULGUI LLEGIR-ME

“Escric aquestes ratlles coincidint amb la diada de Sant Jordi d’enguany. La Rambla de Figueres és plena de senyeres, de llibres i de sardanes. Vaig recordant tantes coses, al compàs de les músiques i de la joia del carrer, que no us ha de sorprendre que ara intenti reflectir-les en aquest treball d’encàrrec per al dia de l’Aplec.

Ja sé que la ciutat va canviant; el que no ha canviat gaire sóc jo, immers en la meva història.

Vaig néixer a Figueres, en el núm. 5 d’aquell carrer del Palau –quin nom, Déu meu!– que va quedar integrat després a la Rambla. De la meva infantesa, puc oferir ben pocs records que es mantinguin encara vius. Un d’ells, el del cavall de cartró producte d’un viatge a Barcelona efectuat per

1. Jaume Maurici va començar a escriure versos de molt jove. En una ocasió va explicar, en una entrevista, que aprengué mètrica i retòrica amb els prestigiosos manuals escolars de Josep Coll i Vehí (Girona 1823-1876).

la meva mare, que al Cel sia, amb el qual passejava, content i orgullós, amunt i avall de la vorera del meu carrer, cap allà a l'any 1902. He intentat de reconstruir en algun dels meus versos aquell record, i només me n'ha quedat el ritme que fa, o que feia: "*Arreu on vaig camino encara amb el teu trot curt i trenca!*". Certament el meu trot pels camins de la vida ha estat digne del meu cavallet de cartró, senzill i sense gaire ambicions. Però, això sí, ben arrelat a la terra ferma. Les rodetes de fusta que menaven els passos del meu cavall xerricaven al damunt de les rajoles. El meu cap, ni tirant gaire amunt ni mirant gaire avall, assenyalava a l'impuls dels primers quatre anys, –deixeu almenys fer-me'n la il·lusió– uns neguits que mai no m'haurien d'abandonar.

Després, coneixeria la sardana, ritme de cossos, llaçada de colors, figures en moviment.

Dalt d'un cadafal, l'Antiga Cobla d'en Pep desgranava melodies inefables. La tenora ja no era la del Mestre, però què hi feia? Escoltàvem *El pardal o Totes volen hereu*, i semblava que en allò que sentia s'encarnava la més pura i delicada melodia. Potser perquè eren les mateixes cançons de la mare.

Personalment, des de la infantesa, he tingut una admiració profunda per aquell modestíssim Pep Ventura que se'n va anar d'aquest món sense saber que realment havia estat un geni intuïtiu, –com ho són tots els genis de debò–, i amb els ulls puntejats encara per les llàgrimes del seu *Per tu ploro*, estrenat poc abans de la seva mort a Cabanes. Admiració que fa parella amb la que he sentit després per Jacint Verdager, i que avui es completa amb la més enferворida adhesió a l'obra de Pompeu Fabra.

Una altra vivència em ve ara a la memòria. Devia ser cap allà a l'any 1921 que passava per Figueres l'admirat i discutit poeta francès Max Jacob;⁽²⁾ fruit d'aquella estada devien ser els seus versos dedicats a la sardana i a la tenora que per primer cop jo vaig llegir a París l'any 1924, durant la meva estada allà, on reflectia l'emoció que va produir-li el so de la tenora i la música de les sardanes que acabaven de descobrir-se-li. La Rambla aquell dia també devia estar plena de senyeres i de sardanes, puix que diu: "*... els balcons són coberts de colors catalanes. S'alcen estremiments de rosa en les sardanes*". Així ho era també avui, amb les roses de Sant Jordi. Aquests versos traduïts per mi al català, foren publicats en un dels butlletins de l'Aplec, anteriors al d'ara.

Lector, que m'has atorgat la teva confiança, arribant fins ací en la teva lectura: segurament que trobaràs incongruent tot el que fins ara has llegit. Pren-me tal com sóc; apassionat, però fidel. El cor abocat als records i amb l'ànima ben oberta a l'amistat".

23 d'abril de 1977

2. Max Jacob (1876-1944). Poeta i prosista francès de caire avantguardista d'origen jueu. Company d'Apollinaire i de Picasso, s'interessà per la nostra cultura. Josep Vicenç Foix li va dedicar un article "Els poemes de Max Jacob, tan clars" dins *Obres Completes/4. Sobre Literatura i Art*, Edicions 62, Barcelona, 1990, pàgs. 133-134.

EL COROL·LARI ESTÈTIC DEL POETA

El segon text, de caire teòric, signat pel poeta, passat a màquina d'escriure, sense cap data ni indicació que ens faci llum de quan, com i per qui fou escrit, és tota una sorpresa perquè amb aquest document que té una gran vàlua literària per la seva qualitat intrínseca, ens trobem davant d'un exercici de teoria literària en el qual Jaume Maurici respon a l'eterna pregunta: què és la poesia, quins són els autors que més m'han influït, les lectures que han dibuixat la meua personalitat literària. Recordo, ara, com, una vegada, un escriptor francès, Sully Prudhomme, va definir-la a la *Revue des Deux Mondes* (1887), així: "adés un cert mode del pensament, adés un cert mode del llenguatge, això és, adés la inspiració, adés el vers".

Jaume Maurici, en un poema *Art Poètica*, del llibre *Un mateix fang* (1972), que em plau de reproduir, ja havia intentat d'escriure, en vers, com funcionava aquest acte de creació artística, el misteri d'arreglar versos, d'emmotllar unes vivències en una estructura que ve donada per la llengua, un lèxic triat, el ritme i la rima escollides estratègicament. Llegim la seva poetització sobre la manera que formulava el seu món creat. *Vers* prové del llatí *versu*, que significa parell de solcs, el moviment que fa el pagès d'anar i venir quan llaura la terra. D'aquí que Maurici inspirat amb l'etimologia llatina de *versus*, utilitzi aquest pretext com a punt de partida:

Art Poètica

Mon surnom de poète ne m'effacera pas
Serge Essenine

S'arreglaren les ratlles, com l'agulla
de l'arada endegava els sots llaurats.
Captem un gust de mar en la carculla
i un murmuri en creixença en els sembrats.

De cada mot n'analitzem el so
vocàlic, la llargada i l'harmonia.
I ens sentim complaguts, quan tot això
s'unifica en prosòdia, quan tot això
s'unifica en prosòdia i melodia.

Sense recurs d'una eina, en la mesura,
imitem esforçats l'art del joier,
i enclavem els accents i la cesura
allà on se'ns fa present que hi cauen bé.

Les tiges que entrecreuen el mur llis,
configuren vials de fantasia
sobre un pla, asimètric i imprecís,
per a l'aventurat que s'hi confia.

El vers s'adiu al ròssec d'una estela,
solc d'arada, de nau o de niell.
Damunt els vidres que la boira entela,
deixem l'intent d'inscriure un vol d'ocell.

–Vençut l'enyor del finestreig astral,
s'encoberta la nit amb els vels de pluja–.
La imatge neix, solemne o casual,
però el nostre neguit la sobrepuja.

Brases i fum. Tortures i deliris.
La llar pairal s'abranda a tot estrop,
il·luminada pels colors de l'iris.
I amb els colors, introduïm el trop.

Verds de camins, o corriols morats;
vermells de posta, i blaus dintre l'estança;
en llum de tarda, el capcineig dels blats,
i en les fulgors de l'alba, l'esperança.

El ritme guanya el vers. La rima oculta
no es descobreix i ens torna enfellonits.
I hem d'acudir sovint a la consulta,
per acabar comptant amb els cinc dits.

En aquesta altra ocasió, Jaume Maurici fa servir la prosa per explicar-se la configuració de la poesia, la relació de l'autor amb l'obra des d'un punt de vista formal i de contingut, els fonaments del seu món literari. Explora la base teòrica, conceptual, de la poesia, la ductilitat del vers des de la reflexió, fet aquest que no és gaire freqüent a la poesia catalana. De fet, des que el món és món, els poetes, cremats per moltes passions, sempre han parlat de les mateixes coses. Potser el que compta més és com vénen embolcallades aquestes idees i emocions, quin control s'exercita sobre la llengua amb la qual el poeta dona forma a les seves lliçons de vida, la paraula feta de memòria i d'experiència. Maurici, que fou adjectivat de *líric noucentista*, de *postsimbolista* per allò de l'art de l'artifici, d'escriure sobre un pretext, de potenciar l'ús de la metàfora en la producció en vers, i que per formació i edat coneixia tots els *istmes* literaris del segle XX, es planteja la poesia com una interrogació sobre l'aventura humana en la qual el sentiment que narra el curs vital de la vida és importantíssim.

Maurici va més enllà d'un univers irreal i pur, de la força suggestiva del llenguatge, de l'absoluta prioritat de la música, dels mots de Mallarmé, d'un esteticisme pur i buit. Encara que és conscient que el progrés material i espiritual empeny l'home a experimentar noves formes i tendències d'estil, el nostre poeta, més conservador, no està d'acord amb l'art per l'art, ni tampoc amb la poesia cabalística o hermètica. Per a ell la poesia lírica, que sorgeix del sentit màgic de la llengua, que expressa emocions i sentiments, ha d'a-

conseguir transmetre una eficàcia moral, ha de comunicar al lector unes emocions i unes vivències a través de múltiples tendències d'estil, però sempre ha de defensar amb el fang pastat de qualsevol llengua, allò d'"home so i és humana ma mesura":

Portada, dibuixada a mà, del llibre Les cançons de l'Instant de Jaume Maurici, revisat per l'autor l'any 1960, del qual en preparam l'edició crítica.

“Per la mateixa raó podem dir que la poesia no pot viure entre tenebres, ni pot subsistir girada d'esquena als sentiments humans, convocada exclusivament per a la imaginació cabalística i per al somni desintegrador, com a elements ambiciosos del buit i de la renúncia”.

En definitiva, Maurici, en aquesta confessió, passa revista al seu programa estètic amb amplitud de mires i de coneixements. Com que posseïa molts autors i lectures, se'l veu influït pels mil vents de la seva àmplia cultura. Molts lemes que encapçalen els seus poemes mostren l'extensió de les seves lectures poètiques. Al costat d'autors catalans es complau en la lliçó de mestres i amics de totes les cultures i llengües, sobretot italians. Algú va deixar escrit que els noucentistes sentien recel per la realitat, i que per això la seva obra sempre es convertia en forma i estil, en una retòrica amable. Alguna cosa potser hi ha d'això. Maurici, que dota la seva poesia d'una gran musicalitat, de subtilitats, capaç de torturar un mot fins fer-lo refulgir, admirador de Fages

de Climent i de Rubén Darío, que troba en la cançó l'esperit del poeta, no es conforma que la música del vers sigui so, ritme i mot afilagranat, sinó que el poema ha de tenir les seves veus ressonants en el contingut, en una expressió del "jo" que ens mostri la capacitat imaginativa del seu autor. Els versos a més de *cantar* han d'*encantar* per la seva pròpia saviesa de llengua i art.

En un llibre ja de maduresa, *Un mateix fang*, trobem molts poemes més acostats a la poesia realista, fills de la gravetat i la meditació pels amics morts, pel pas del temps, la fragilitat de la nostra vida, ja que tots som pastats d'"un mateix fang", que espremut pot donar-nos una gota vivificadora d'esperança. Llegim les seves idees sobre l'eternitat de la poesia:

LA POESIA

"No caldria pas repetir que totes les arts són solidàries. Fou George Sand qui en un incís va qualificar l'Arquitectura de música congelada. També s'ha dit, amb raó, que la Poesia és l'art universal per excel·lència, perquè és l'expressió de la Bellesa per mitjà de la paraula: en la Poesia la forma espiritual, immaterial, substitueix les formes sensibles d'altres arts.

Per modesta que sigui la llengua, el poeta la fa apta per a la poesia. Joan Maragall –l'autor de l'*Elogi de la Paraula*–, en un estudi de l'obra humil i sincera de Gabriel y Galán, deia que la passió humana, limitada i viva, ell la sentia brollar en l'ambient popular que respirava, en el llenguatge extremeny de les gents senzilles que el rodejaven.

No oblidem que el poeta Verdaguer, amb els carreus d'una llengua decadent va ajudar a reconstruir el gloriós idioma català que avui senyoreja ja novament en els camps de la literatura i de la ciència.

D'un bloc de marbre abandonat, Miquel Àngel va tallar la seva obra mestra, el colossal DAVID.

No oblidéssim tampoc que el mateix Jesús que ens llegava les sublimitats del Parenostre, parlava en humil arameu.

L'incendi d'Alexandria va destruir la Biblioteca que guardava la més noble executòria de les literatures antigues, però no va destruir-ne l'esperit; el mateix esperit del poeta autèntic, que sobrevola, com un missatge de llum, les aigües dels grans diluvis.

Ja sabem que la poesia lírica pot definir-se com una branca esqueixada de la música. Si en una obra musical percebem quelcom més que una senzilla successió de sons, ¿què no percebem en l'obra poètica que s'acompanya, de més a més, del misteri constantment renovat de la paraula?

Deturem-nos un moment en l'obra de Carducci, quan ja vell, sotmès al jou de la paràlisi, pràcticament condemnat, podia recordar els esclats d'una vida de lluita i passió. La mateixa passió, en el fons, que anys enrere havia dut Leopardi a formular la punyent imprecació de la seva "Oda a Itàlia":

Fes, oh cel, que foc sigui,
per als itàlics cors, eixa sang meva!

Deturem-nos novament en la vida difícil de Miquel Àngel, quan abans d'iniciar el treball contempla llargament el bloc de pedra que conté en el seu interior la futura estàtua. Amb aquesta contemplació ha començat ja el combat contra la matèria.

– Què fas? –li diuen els amics.

– Trec el núvol –contesta. El núvol que el tenia encara allunyat de la seva estàtua, tal com la volia.

Per la mateixa raó podem dir que la poesia no pot viure entre tenebres, ni pot subsistir girada d'esquena als sentiments humans, convocada exclusivament per a la imaginació cabalística i per al somni desintegrador, com a elements ambiciosos del buit i de la renúncia.

Glossant la situació actual, amb conceptes que són ja del domini públic, no podem ignorar que s'estan removent les bases estètiques de la sensibilitat humana, pels efectes que les noves teories científiques produeixen en els camins oberts a la investigació i a la creació; i no neguem que aquestes noves tendències poden arribar a crear una forma d'expressió totalment allunyada del concepte encara actual de poesia. Però si arribem a admetre que l'ideal de bellesa clàssica ja fou assolit molts segles enrere, haurem de considerar que les millors tendències modernes, per presumptuoses i renovadores que se'ns presentin, ofereixen en llurs obres un aire de regressió.

Els simbolistes ja van intentar de fer de la Poesia un art desintegrat, fins a reduir-la a una funció de música verbal. Però així com la Música és un llenguatge suggestiu, la Poesia és sempre un llenguatge exacte. Llurs successors han fressat nous camins després de passar pel surrealisme, que ens ha interessat de conèixer per la seva novetat, però que potser no ens subjuga ni ens atreu encara, perquè vol trencar tota relació amb els conceptes dominants de la Poesia.

Fou Joan Alcover –el gran elegíac– que en una memorable lliçó ens digué que en coses d'art hauríem de ser partidaris de la llibertat absoluta. Naturalment. No serem nosaltres qui negarem al poeta el dret a fer-se ell mateix, segons la seva llei. Però no oblidant mai el precepte de Boileau: “Sense veritat no hi ha bellesa”.

L'harmonia dels ritmes construeix al fons humà on el poeta vessa les seves melodies, amb un coneixement exacte del seu art, amb un sentiment amorós i profund, que en alguns moments arriba al pur deliqui. Desmai vertical de la paraula en un planell sense límits ni confins, en la deliquescència de les més pures harmonies. De vegades l'enlluernament arriba al màxim, com succeeix sovint en l'obra afiligranada del nostre Carles Fages de Climent, que va pantant les tremolors del vent i dels estels; o en l'obra de Rubén Darío, que renova la prosòdia de la poesia castellana.

Els versos han de cantar i han d'encantar; no sols han de tenir ànima, sinó llum d'ànima; un hàbit formal per a cada idea, i una idea central en cada forma creadora; i han de ser, segons el meu judici, el resultat i l'efecte de comprendre tota una vida damunt el canemàs dels millors efluvis poètics, per a dir-la després amb sonoritats vellutades, que ens poden conduir –recollint un vers molt estimat per mi d'un poeta amic– a una trèmula “cançó de plors –pels camins de l'enyorança”. O de l'esperança, hi afegeixo jo.

Els crítics, implacables, intenten de cercar no sols les influències que es fan més vistents en l'obra del poeta, sinó quins són els criteris estètics que més l'han subjugat. A això podríem replicar que no estem gairebé mai sota una influència determinada; gaudim o estem dins una multitud d'influències. I, aquestes, tant poden ser un poema de Poe, de Shelley, de Verlaine, de Leopardi, de Hölderlin o de Carner, com poden ser un perfum, una veu, un paisatge, una amistat, una simfonia, una pregària, el pas dels núvols sota un cel serè, o el gravitar de les constel·lacions dins la límpida foscúria de la nit. El poeta, després, afronta, ell tot sol, aquesta lluita inlassable, despietada, terrible, diria quasi mortal, com és la de donar forma sensible a les idees, de la manera més breu i més bella possible. Dit amb altres paraules: el combat d'humanitzar, dintre un temperament, tot el món exterior, vestint-lo a la manera pròpia i fonent-lo dins el "crescendo" de la més íntima evolució espiritual.

L'esforç de contenció de vegades es fa visible en la poesia. No costa gens d'engegar-se al corrent retòric, confiant en la bondat i musicalitat de l'idioma. El que costa, és frenar i contenir els impulsos de la música verbal, fins aconseguir que el metafísic i el poeta es donin la mà en una dansa de triomf, i que el poeta i el constructor de versos excel·leixin a un temps en forma coincident, per arribar, en conclusió, a aquella conjuntura final –massa atrevida, per ser meva– assenyallada a un enyorat amic que confessava haver-se-li revelat, en la socràtica Diòtima, l'índole secreta de l'Amor: –"La teva Diòtima no és ben bé la meva. Però és igual. Cel enllà tots els camins s'assemblen". Cada poeta es retroba en ell mateix.

Jaume Maurici

TRIA DE POEMES

Amb la recança que tal vegada aquesta tria sigui potser massa incompleta, i poc definidora de la seva personalitat, transcriu set poemes de Jaume Maurici, d'entre els millors que he llegit de la seva producció, que poden servir de modest homenatge a la seva poesia, que ens agradaria veure reeditada en forma d'obra completa. En tot cas, la seva paraula intensa dóna constància dels variats matisos de la seva veu poètica.

Elogi d'una taronja⁽³⁾

Les meves mans s'han perfumat
quan de la branca t'he abastada,
gentil taronja.
I has deixat
polsim de sol en la brancada.

3. Aquest poema, escrit potser sota la influència del llibre *Els fruits saborosos*, de Josep Carner, figura inclòs en una antologia de poesia noucentista que, a cura de Jaume Aulet, va publicar l'editorial Edicions 62, Barcelona, 1997, pàg. 137.

Les meves mans fa reverents
la teva gràcia de joguina.
Un espurneig ara hi encens
i en la pupil·la s'endevina,
puix ja el mirar porto avesat
a tot el foc que hi ha en la pira
del taronger que he sorollat
quan t'he copsada, com guspira.

Talment d'una àmfora subtil
tens la gençor aciençada;
si com un veire— fil a fil
se vessarà— fossis alçada
al nostre llavi envejador,
a ben segur assaboriria
el llavi encar la tebior
d'un raig de sol en darrerria.

Taronja d'or, bell fruit madur,
les meves mans has perfumades;
i un espurneig el joc te duu
de les clarors tan avesades.

(Les cançons de l'instant, 1921)

Madrigal de la noia que canta

Aquella cançó tan xica
quina amor us la fa dir?
Si era clara la musica
l'amor també s'esclarí.

—Ai! cançó que jo us diria.
Ai! cançó que no us diré—.
Quan cantàveu l'aprenia
bo i seguint-la de primer.

Ara el cant en la nit bruna
s'ha difós en la claror
d'aquell raig trement de lluna
que ens cloïa la cançó.

—Quin desig us callaria?
Quina amor us callaré?—
La cançó tot just fugia
i entre llavis s'entreté.

I és tan bella la contalla
sota el cel esbalandrat
que hi perduren com rialla
les paraules que heu cantat.

(*Les cançons de l'instant*, 1921).

Diumenges⁽⁴⁾

Camps semblants a la mar, l'olor ronca de l'herba,
Vent de campanes sobre les flors passat l'aiguat,
Veus clares dels infants en el parc blau de pluja,

Un sol grisós obert als tristos, tot això
Voga sobre l'esllanguiment d'aquest migdia...
L'hora canta. I és dolça. Qui m'estima és allà....

S'ouen uns mots d'infant, que són blans com el dia,
I la taula és parada simple i alegre amb coses
Pures com un silenci de ciris en l'altar...

El cel dóna sa febre ai! com un benefici...
Un gran dia de poble encanta les finestres....
Les gents posen les llànties perquè és festa i les flors....

Al lluny un orgue ens dóna el seu sanglot de mel...
O, jo voldria dir-te....

Conquilla

Dreceu-me, per morir, el cel més clar;
doneu-me el cel amat de l'Empordà;
l'encarnat de la rosa
i el vermell del clavell;
no estalvieu, Senyor,
el cant de cap ocell.

Ebull dels meus delits, la nit d'estrelles.
I en l'ordre dels llevants i dels ponents,
amb flocs de llum i amb planyiments d'esquelles,
tot allò que he estimat, nu de turments.

4. Traducció de Léon-Paul Fargue, de l'obra *Pour la Musique*. Publicat a *Estrelles caigudes*, 1954.

Nu com l'estrella blanca, confiada
a l'ordre inalterable del camí.
I nu com tu, cor meu,
vella conquilla de cargol marí
de ressonància fosca i apagada,
per descobrir l'adéu
en les fondàries de la nit callada.

Quan pel roser florit,
esgarrinxant les ombres de la nit,
davallen les corones de foc de l'estelada.

(Poemes amb ocells, 1965)

Impromptu⁽⁵⁾

*En memòria del poeta
Carles Fages de Climent.*

Sempre que el cel de l'Empordà nadiu
s'ompli d'estels a cada nit serena;
quan els blats remoregin a l'estiu
i l'herba de les closes, en cadena,
s'arrixi amb les frisances d'un llac viu;

quan l'Ajusticiat, clavat en creu
—nauta en el vent i timoner dels astres—,
havent-nos persignat contra els malastres,
de les nostres injúries talla el preu,

i amb el cor decantat, vermell de sang,
com veire o gerra que a convit ens crida,
eixamora la terra entenebrida
i esquitxa amb sang el teu sudari blanc,

torna tu en el record, pà·lid i hirsut
com quan te'n vas anar. I a la timbera
on just el peu arriba maltingut,
aporta afanys de glòria i cants d'espera.

5. Programa de l'homenatge al poeta de l'Empordà Carles Fages de Climent, Figueres i Castelló d'Empúries, 19-10-1969.

Voleiadís i net, també el penell
aguanta ferm de cara a tramuntana.
No l'abat ni el distreu el repetell
de pluja o sol,
ni el troba el toc de dol
que va llançant, calmosa, la campana.

Tu, que ens has avançat per un camí
que enllà s'enfuig, perquè no té mai fi,
cull la memòria dels amics, immersos
en la dolor que el teu traspàs va obrir.
Ara en silenci acompanyem els versos
que tu no hauries acabat de dir.

(Octubre 1968)

Punts gramaticals

*A Octavi Saltor,
amb gratitud.*

¿Seria jo, per la meva ventura,
com aquest punt gramatical
perdut entre dos temps de l'escriptura
que no sap què separa ni què val?

Ell també participa en els diàlegs.
Quan en té prou, ens diu: –Posa-hi final.
I ens llença abandonats a buits anàlegs
a silencis frustats, fora portal.

Cenyits d'angoixa i de misteri,
no som centre de res.
Damunt el paper imprès,
deixem marcat l'encuny de l'improperi.

Voldríem caminar amb la voluntat
de reduir a nosaltres els límits del camí.
Després de posar punt, tot queda en el passat.
Però el camí no admet cap punt final
quan, amb la mort, la vida es fa immortal.

Oïu, gramàtics! De la regla vostra,
trec valors primitius a signes que heu prescrit.
En el greny de la pedra descobrireu la mostra
dels punts perduts que han maculat el que escrit.

(També el silenci)

Escolta el crit

Una embosta de terra et bastarà
si vols reconstruir en la teva vida
una pàtria, petita i recollida,
que et càpiga a la conca de la mà.
Una embosta de terra et bastarà.

Les pàtries són amargues com el fel,
victòria de dolor que tot ho enjoia.
S'arraïmen als llavis d'una noia
cançons i mites en conjur fidel.
Les pàtries són amargues com el fel.

Et puny el cor quan l'arbre és abatut
en pública escampada de ferides.
Les mans dels serradors, empedreïdes,
es mullen amb la sang del tronc vençut.
Et puny el cor quan l'arbre és abatut.

Fes la terra més teva en llarg combat
per esbargir els orgulls i les injúries.
Escolta el crit vingut de les centúries
que enllà d'enllà dels temps ens han marcat.
Fes la terra més teva en llarg combat.

Tira endavant, humil i decidit,
alliberat d'innobles profecies.
La llum aureolada de migdies
cremarà la corol·la del teu pit.
Tira endavant, humil i decidit.

Per allò que era teu i que t'han pres,
—arbre que informa el pal de les banderes—,
alimenta amb fermesa de quimeres
un foc de voluntats, —quan no tens res.
Per allò que era teu i que t'han pres.

(També el silenci)